

НАУКОВІ ДИСКУСІЇ ТА ОГЛЯДИ

DOI: 10.31359/2411-5584-2021-47-4-145
УДК 338.2(477)(0,49.32)

А. А. ГРИЦЕНКО

академік НАН України,
доктор економічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
НАН України», Україна, м. Київ
e-mail: agrytsenko@ief.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-5030-864X>

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ¹

Розкрито актуальність, теоретичну обґрунтованість, методичне та практичне значення навчального посібника «Економічна політика держави»², підготовленого авторським колективом Київського національного торговельно-економічного університету. Проаналізовано його зміст і структуру, логіку, наукові та методичні основи викладення навчального матеріалу. Визначено роль навчального посібника у формуванні у студентів і громадян України загалом економічного мислення та наукових підходів до вирішення соціально-економічних проблем в умовах формування інформаційно-мережевої системи господарювання. Аргументовано високу оцінку навчального посібника і рекомендації щодо його використання закладами вищої освіти у навчальному процесі.

Ключові слова: економічна політика, економічна роль і функції держави, економічна стратегія і тактика держави, інституційні засади економічної політики, принципи бюджетно-податкового та монетарного регулювання, економічна безпека, економічне мислення, навчальний посібник.

JEL Classification: E6, H1.

¹ © Гриценко А. А., 2021. Стаття публікується на умовах ліцензії Creative Commons – Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Статтю розміщено на сайті збірника: <http://econtlaw.nlu.edu.ua>.

² Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Лебедева Л. В. Економічна політика держави. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 480 с.

Сучасний світ характеризується зростаючою нестабільністю соціально-економічної динаміки. Це пов'язано перш за все з формуванням інформаційно-мережевої системи господарювання, закономірності функціонування якої суттєво відрізняються від індустріально-ринкової економіки. До цього додаються дестабілізаційні впливи природних, кліматичних, техногенних та інших чинників. У цих умовах зростає роль держави як представника суспільних інтересів, здатного системно протидіяти виникаючим загрозам і забезпечувати стійкий розвиток. Пандемія COVID-19 яскраво продемонструвала необхідність діяльності держави як активного агента соціально-економічних процесів. Проте в теоретичних концепціях мейнстріму роль держави продовжує зводитися переважно до заміщення провалів ринку. Тому вихід у світ навчального посібника «Економічна політика держави», у якому системно розкриваються теоретичні засади, мета і функції держави, її завдання та напрями діяльності в економіці, інструментарій, методи та механізми впливу бюджетно-податкової, грошово-кредитної та інших складових економічної політики на динаміку економічних процесів, є гідним внеском у формування у студентів і громадян України загалом економічного мислення і наукових підходів до вирішення проблем господарювання.

Формування ринкової економіки із соціальною орієнтацією пов'язане з інституційною активністю держави в економіці. Особливої яскраво ця проблема висвітлена останніми подіями, які відбуваються в міжнародному економічному просторі та пов'язані зі зростанням рівня турбулентності й невизначеності. Глобальна пандемія коронавірусу актуалізувала фокусування дослідницького вектора на аналізі рівня та глибини присутності держави в економіці, загострила проблему необхідності державної підтримки цілих секторів і видів економічної діяльності за допомогою насамперед інструментарію фіскальної та монетарної політики. Це ще раз підтверджує своєчасність підготовки навчального посібника науковцями Київського національного торговельно-економічного університету.

Про актуальність цієї проблематики свідчить те, що в липні 2021 р. в умовах подвійної кризи – пандемії COVID-19 і зміни клімату – Група Світового банку та Міжнародний валютний фонд створили Консультативну групу високого рівня (КДВУ) з питань сталого і всеосяжного відновлення й економічного зростання, щоб допомогти забезпечити впевнене відновлення економіки та визначити траєкторію «зеленого», сталого й інклюзивного розвитку на найближче десятиліття. Її метою є розвиток розуміння основних питань економічної політики та інституційних питань, які визначатимуть підхід до кількох взаємопов'язаних проблем: двох криз, у зв'язку з якими зростає рівень бідності та нерівності, а також структурних недоліків, які існували до пандемії [1].

Ця проблематика також активно обговорюється в Україні. Навесні 2021 р. в Інституті економіки та прогнозування НАН України було організовано і проведено Міжнародну дискусійну платформу «Трансформація функцій держави в умовах глобалізації», де взяли участь представники України, Китаю, Великої Британії, Румунії, Молдови, Азербайджану, Грузії, Казахстану. Ряд статей, підготовлених на матеріалах цієї платформи, опубліковано в журналі «Економіка України» (№ 7 і № 8 за 2021 р.).

Автори навчального посібника виходять із того, що роль держави в економіці доцільно розглядати у двох основних аспектах: забезпечення державою умов для реалізації загальносуспільних інтересів і погодження інтересів усіх категорій населення. Саме держава має змогу впливати на економіку, стимулюючи або обмежуючи розвиток певних сфер економічних відносин. При цьому, незважаючи на свою значущість і відносну самостійність, держава не може змусити суспільство жити за такими правилами, які суперечать об'єктивним економічним законам або для яких ще не повною мірою створено реальні умови.

Економічна політика є органічною єдністю економічної стратегії та економічної тактики. Економічна стратегія ґрунтується на ідентифікації довгострокових цілей розвитку економіки та пріоритетних напрямів їхнього досягнення. Ідеться про підсистему в системі економічної політики забезпечення адекватності господарського механізму цілям і шляхам стратегічного розвитку всієї країни. Економічна стратегія є важливим елементом економічної політики. Вона розробляється здебільшого як соціально-економічна програма та платформа. Економічна тактика ґрунтується на розробленні й впровадженні ефективних господарських рішень, а також методів здійснення економічної стратегії. За своєю сутністю саме економічна тактика передбачає забезпечення цілей і напрямів стратегічного розвитку національної економіки.

Навчальний посібник має логічну структуру і складається з шістнадцяти розділів, у яких послідовно та достатньо повно розкрито предмет і методи економічної політики, висвітлено методологічні засади її формування й реалізації. Важливим для формування економічного мислення є те, що автори дають аналіз історичної еволюції ролі держави та її економічної політики.

У навчальному посібнику розкриваються також інституційні засади економічної політики, принципи бюджетно-податкового та монетарного регулювання, питання державної політики у сфері корпоративного управління. Окремі розділи посібника присвячено аналізу комплексу питань регулювання інноваційно-інвестиційних процесів, інструментарію впливу на структуру національної економіки, дослідженню стійкості економіки до шоків у системі чинників економічної безпеки країни, соціальної, зовнішньоекономічної політики уряду за умов сучасних глобалізаційних викликів.

У роботі виокремлено цілу низку економічних функцій держави (с. 63–64). Це зроблено на основі узагальнення функціональних підходів. У цьому контексті як побажання для подальшої роботи можна рекомендувати врахувати класифікацію, що розмежовує сутнісні та похідні економічні функції [2].

Показово, що автори навчального посібника є відомими фахівцями в дослідженні проблем державної економічної політики і системно працюють у цьому напрямі протягом тривалого часу, про що свідчать підготовлені ними як навчальні видання, так і публікації у провідних наукових виданнях нашої країни [3–6].

Посібник є добре ілюстрованим, що покращує сприйняття наведеного матеріалу. Кожен розділ навчального посібника логічно закінчується контрольними запитаннями та завданнями, що дає можливість для здійснення самоперевірки рівня засвоєння знань. Безсумнівно, українське академічне співтовариство отримало фундаментальне видання, яке слугуватиме надійним підґрунтям для підготовки майбутніх фахівців. Його можуть використовувати науковці, викладачі, фахівці-практики, працівники органів публічного управління та місцевого самоврядування, а також усі, хто цікавиться проблематикою економічної політики держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. World Bank, IMF Launch High-Level Advisory Group on Sustainable and Inclusive Recovery and Growth. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/06/15/world-bank-imf-launch-high-level-advisory-group-on-sustainable-and-inclusive-recovery-and-growth> (дата звернення: 22.10.2021).
2. Гриценко А. А. Методологія дослідження трансформації економічних функцій держави в умовах глобалізації. *Економіка України*. 2021. №7. С. 5–13.
3. Уманців Ю. М. Економічна політика держави в умовах глобалізації. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2017. №1. С. 5–18.0
4. Уманців Ю. М., Міняйло О. І. Економічна політика держави за умов глобальних трансформацій. *Економіка України*. 2018. №9. С. 37–49.
5. Уманців Ю. М., Міняйло О. І. Еволюція ролі та функцій держави в економіці. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 28/1. С. 140–148.
6. Уманців Ю. М., Міняйло О. І., Косик В. І. Механізм економічної політики: навч. посіб. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 436 с.

REFERENCES

1. *World Bank, IMF Launch High-Level Advisory Group on Sustainable and Inclusive Recovery and Growth*. (2021, June 15). Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/06/15/world-bank-imf-launch-high-level-advisory-group-on-sustainable-and-inclusive-recovery-and-growth>.

2. Hrytsenko, A. A. (2021). Metodolohiia doslidzhennia transformatsii ekonomichnykh funktsii derzhavy v umovakh hlobalizatsii [Methodology Investigation of the transformation of economic functions of the state in conditions of globalization]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 7, 5–13 [in Ukrainian].
3. Umantsiv, Yu. M. (2017). Ekonomichna polityka derzhavy v umovakh hlobalizatsii [Economic policy of the state in the conditions of globalization]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu – Bulletin of the Kiev National Trade and Economic University*, 1, 5–18 [in Ukrainian].
4. Umantsiv, Yu. M., & Miniailo, O. I. (2018). Ekonomichna polityka derzhavy za umov hlobalnykh transformatsii [Economic policy of the state in terms of global transformations]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 9, 37–49 [in Ukrainian].
5. Umantsiv, Yu. M., & Miniailo, O. I. (2016). Evolution of the role and functions of the state in the economy [Evolution of the role and functions of the state in the economy]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu – Economic Herald of the University*, 28/1, 140–148 [in Ukrainian].
6. Umantsiv, Yu. M., Miniailo, O. I., & Kosyk, V. I. (2010). *Mekhanizm ekonomichnoi polityky [Mechanism of economic policy]*. Ivano-Frankivsk: Misto NV [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.10.2021

Стаття пройшла рецензування 12.11.2021

Стаття рекомендована до опублікування 23.11.2021

А. А. ГРИЦЕНКО

академик НАН Украины, доктор экономических наук, профессор, заместитель директора по научной работе ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины»

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА

Раскрыты актуальность, теоретическая обоснованность, методическое и практическое значение учебного пособия «Экономическая политика государства», подготовленного авторским коллективом Киевского национального торгово-экономического университета. Проанализированы его содержание и структура, логика, научные и методические основы изложения учебного материала. Определена роль учебного пособия в формировании у студентов и граждан Украины экономического мышления и научных подходов к решению социально-экономических проблем в условиях формирования информационно-сетевой системы хозяйствования. Аргументированы высокая оценка учебного пособия и рекомендации по его использованию заведениями высшего образования в учебном процессе.

Ключевые слова: экономическая политика, экономическая роль и функции государства, экономическая стратегия и тактика государства, институциональные основы экономической политики, принципы бюджетно-налогового и монетарного регулирования, экономическая безопасность, экономическое мышление, учебное пособие.

A. A. HRYTSENKO

Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Doctor of Economics, Professor, Deputy Director of the Institute for Economics And Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv

ECONOMIC POLICY OF THE STATE

Abstract. The author has explored the relevance, theoretical substantiation, methodological and practical significance of the textbook «Economic Policy of the State», prepared by the team of authors of the Kiev National Trade and Economic University. The author has analyzed its content and structure, logic, scientific and methodological foundations of the presentation of educational material. It is determined the role of the textbook in the formation of students and citizens of Ukraine of economic thinking and scientific approaches to solving socio-economic problems in the formation of an information-network economic system. The author has reasoned the high assessment of the textbook and recommendations for its use by higher educational institutions in the educational process.

Key words: economic policy, economic role and functions of the state, economic strategy and tactics of the state, institutional foundations of economic policy, principles of fiscal and monetary regulation, economic security, economic thinking, textbook.

Article details:

Received: 18 October 2021

Revised: 12 November 2021

Accepted: 23 November 2021

Рекомендоване цитування: Гриценко А. А. Економічна політика держави. *Економічна теорія та право*. 2021. №4 (47). С. 145–150. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2021-47-4-145>.

Suggested Citation: Hrytsenko, A. A. (2021). Ekonomichna polityka derzhavy [Economic policy of the state]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 4 (47), 145–150. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2021-47-4-145>.